

Sisse Whisky Society

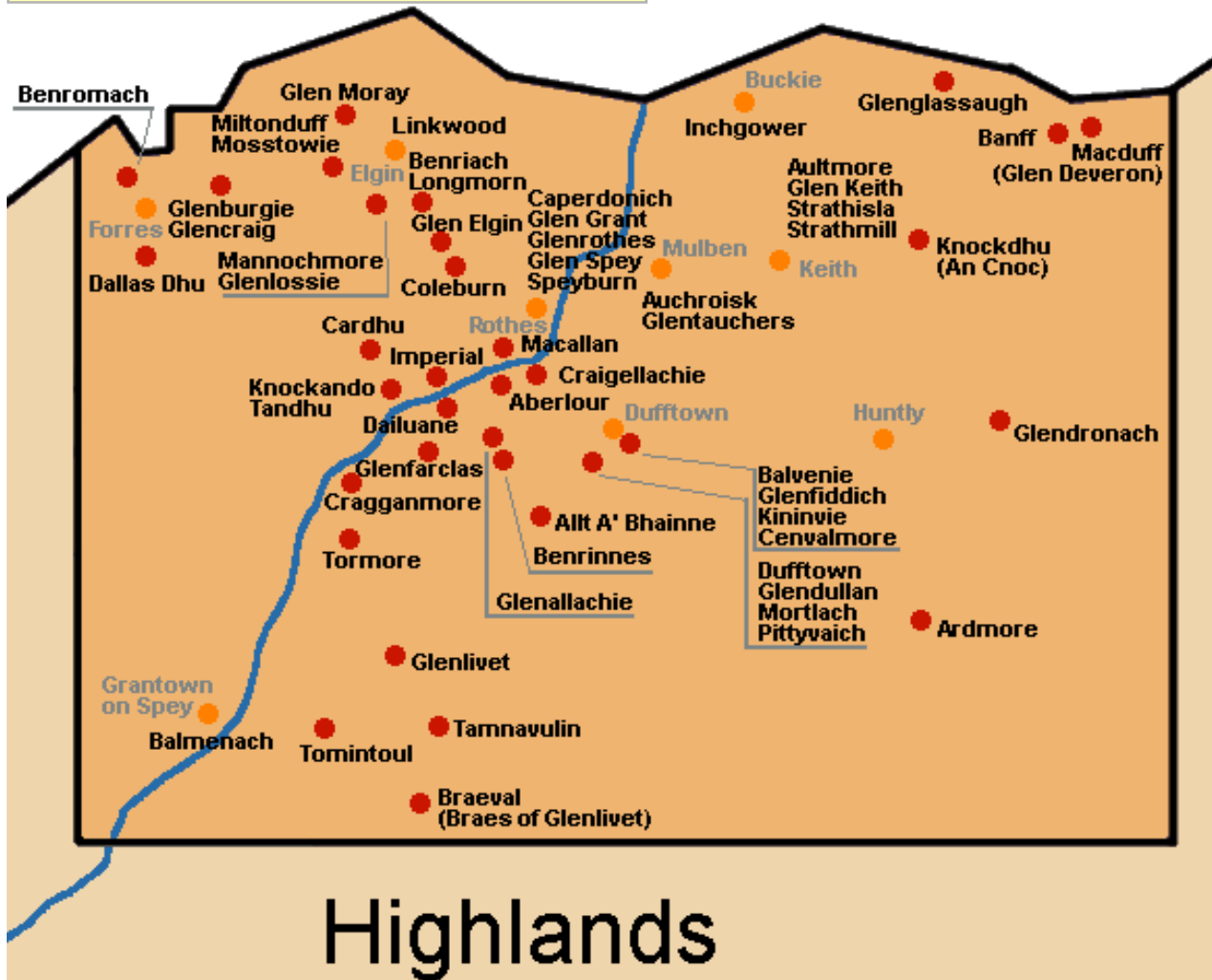
Provning 12 maj 2006.

Först en översikt över de olika ursprungsområden som skotsk whisky kan komma från.

Speyside innehåller flest destillerier, så det finns en särskild bild nedan därifrån.

På västsidan har vi förutom Campbeltown med tre whiskysorter: Springbank, Glen Scotia och Kilkerran (Glengyle) även ön Islay med Caol Ila, Bunnahabhain, Bowmore, Bruichladdich, Laphroaig, Ardbeg och Lagavullin. Strax intill ligger ön Jura, härifrån kommer Isle of Jura. Western Highlands innehåller från Isle of Skye Talisker. Från Orkney kommer Highland Park och Scapa. Dessa tre sammanförs ibland till Islands och betecknas som mildare varianter av Islay-whisky.

Historiskt känner vi igen Scapa Flow, där under första världskriget tyskarna sänkte sin flotta i väntan på förhandlingarna i Versailles för att den inte skulle falla i engelsmännens händer. Även under andra världskriget spelade Scapa Flow en viktig roll som flottbas. Nu intressant för sportdykning!

Vår första whisky denna provning kommer från Nordirland. Vattnen norr om Bushmill förenar som vi ser whiskyproducerande Islay, Campbeltown och Arran.

Bushmill, art.nr 442, 419:-

Färg: Guldbrun färg.

Doft: Stor, fruktig doft med viss maltighet, fatton och inslag av vanilj.

Smak: Nyanserad, fruktig smak med ton av aprikos och fat.

Bushmills Distillery

Irland

Bushmills Old Distillery ligger i grevskapet Antrim i den pittoreska staden Bushmills. Destilleriet ligger på Irlands norra spets och är onekligen det dominerande inslaget där. Bushmills är världens äldsta destilleri med licens att göra whisky. Redan 1608 utfärdade Jacob VI ett tillstånd till den lokale bonden Sir Thomas Phillips att bränna sprit.

Vissa hävdar dock att destilleringen startade redan 1276 men källorna är mycket knapphändiga. Själva företaget startades 1784 vilket av många ses som det riktiga årtalet för Bushmills grundande. Det finns i slutet av 1700-talet uppgifter om siffror på uppemot 50.000 liter årligen där en stor del exporterades till Amerika och Västindien. Under 1800-talet och 1900-talet bytte Bushmills ägare ett flertal gånger men hade en stabil produktion. Destilleriet hade faktiskt en egen båt, SS Bushmills som fraktade whiskeyn över atlanten under senare delen av 1800-talet. Dess äldsta viktorianska byggnader brann ned i en omfattande brand 1885. När de återställde destilleriet byggde man de iögonfallande pagoderna som finns än idag. 1972 tog Irish Distillers Group över som i sin tur övertog av Pernods Ricard som är destilleriets nuvarande ägare. Bushmills Distillery har över 100.000 besökare varje år.

På väg mot vår andra whisky far vi över vattnen till Campbeltown, där vi ska bekanta oss med den eleganta whisky Springbank Cask Strength.

KILKERRAN

Numera bor det cirka 6000 i Campbeltown och många imponerande hus finns fortfarande kvar som berättar om whiskyboomen som fick rika destilleriägare att bygga extravaganta hus. Det finns nu tre aktiva destillerier i Campbeltown, [Glen Scotia](#), [Springbank](#) samt nystartade [Glengyle](#) vars whisky kommer att heta Kilkerran då de inte kunde köpa loss rättigheterna till Glengyle som redan ges ut som en vatted malt. Orsaken till namnet Kilkerran är att Campbeltown före 1607 hette Kinlochkilkerran men det bytte den dåvarande Earlen av Argyll ut. Han namngav staden efter sitt klannamn, Campbell! Kilkerran kommer från gaeliskans "Ceann Loch Cille Chiarain" och är den ursprungliga bosättningen för 'Saint Kerran' och platsen som staden Campbeltown nu är byggt på.

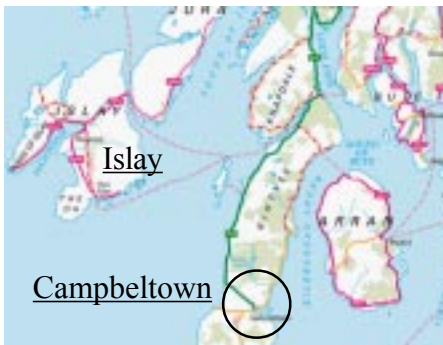
Att Campbeltown fortfarande räknas som en egen region beror mer på dess historia än något annat.

Campbeltown

Staden Campbeltown på halvön Kintyre i västra Skottland var under 1800-talet en idealisk plats för whiskydestillering. Trots att whiskyregionen är Skottland minsta och att halvön är mycket liten, endast 16 km på bredaste stället, fanns många faktorer som var gynnsamma. Bra natur med tillgång till kol och korn, goda förbindelser med tåg och till sjöss gjorde att många destillerier grundades. Troligen destillerades det i Campbeltown redan på 1500-talet, men det mesta var olagligt. Som mest under regionens storhetstid under 1800 till 1850 fanns det 8.000 invånare och hela 34 aktiva destillerier i staden. När Alfred Barnard var där 1887 fanns det 21 destillerier i staden.

Många av destillerierna drevs ända fram till första världskriget då restriktioner gjorde att en del föll bort. I mitten på 1930-talet stängdes Riechlachan Distillery, som också var i familjen Mitchells ägo (Springbank), sin verksamhet och lämnade endast Springbank och Glen Scotia som ensamma aktörer på den en gång så aktiva halvön. Den nedgång som drabbade Campbeltown kan förklaras med ett trendskifte från fyllig robust whisky till lenare speysidewhisky, en sinande kolgruva (lades ned 1923), samt ett rykte att vara dålig då exporten till USA under förbudstiden prioriterade kvantitet istället för kvalitet. När destilleringen var som intensivast valde många att dumpa restavfall i viken Campbeltown Loch vilket givetvis så småningom ledde till en ekologisk katastrof. Kletigt, illaluktande avfall prydd stranden runt viken. Nedgången av destilleringen och aktiva åtgärder har dock gjort att det idag är under kontroll.

Se också kartbild på sid 2.

Springbank Cask Strength, art.nr 80181, 699:-
Utseende: Gyllengul.
Doft: Torkad frukt, citrus, malt och toffee.
Smak: Fyllig smak med malt, citrus och kokos.
Finish: Lång avslutning med nedtonad rök.

Springbank Distillery

Campbeltown

SPRINGBANK
= *Campbeltown* =

[Springbanks Historia >>](#)
[Mer om Campbeltown \(ny sida\) >>](#)
[Urval av Springbank/Longrow >>](#)
[Tillverkning >>](#)
[Kontakt / besöksinformation >>](#)

Från början var Springbank en bondgård som hade ett illegalt destillereri. 1828 fick de licens och Archibald Mitchell anses vara dess grundare. Destilleriet är unikt nog fortfarande familjeägt. Springbank lade ner produktionen mellan 1926 och 1935 på grund av sämre tider i samband med depressionen. Att Springbank klarade att starta upp igen då flertalet destillerier i Campbeltown gick omkull tros bero på duktig och målmedveten ledning samt det faktum att Springbank inte var lika kraftig i smaken som andra whiskys från halvön. Springbank hade även ett mycket gott rykte vilket säkert också bidrog. Under andra världskriget lyckades de hålla igång produktionen om än i något mindre skala. 1960 valde man att inte fortsätta att mälta sitt eget korn då tillgången på korn minskade samt att det inte ansågs lönsamt. 1992 kom dock mältningsavdelningen på Springbank igång igen efter en omfattande restaurering. De ville få bättre kontroll och säkerställa kvalitén. Kornet de började använda sig av var också från lokala gårdar, det utgör dock en mindre del idag.

John Mitchell

I början på 70-talet började Springbank destillera en rökigare whisky, **Longrow** och 1997 en örökt whisky som kommer att heta **Hazelburn**. De är båda namngivna efter gamla Campbeltowndestillerier. Där Longrow Distillery en gång låg ligger nu Springbanks parkeringsplatser. Samtliga whiskys görs i samma utrustning på Springbank men destilleras olika många gånger, Longrow destilleras två gånger, Springbank två och en halv (se nedan) och Hazelburn tre. Att producera tre så olika whiskys i samma utrustning är svårt och det är skickligt att lyckas så bra som de gjort. Longrow har getts ut som 10-åring varje år men kommer inom något år att komma ut som 14-åring och 18-åring. Hazelburn som kommer att ha mildare karaktär, motsvarande lowland, har ännu inte kommit ut i någon utgåva men beräknas nå hyllorna om några år antingen som 8-åring eller som 10-åring. [Blendedsorter](#) som de ger ut är Campbeltown Loch som finns som 5-åring och 21-åring samt Mitchell's 12-åring.

Springbank har alltid hållit hårt på det traditionella och gör nästan allt på plats. Att färga whiskyn eller kylfiltrera har aldrig varit aktuellt. Mycket lite har genomgått modernisering och det jobbar för närvarande cirka 30 personer inom företaget. Produktionen ligger på en fjärdedel av dess kapacitet och de vill heller inte öka kapaciteten och börja konkurrera med större

destillerier utan håller sig till en mer exklusiv produktion.

Liksom Laphroaigs 'Friends' och Ardbegs 'Committee' har Springbank startat en förening för entusiasterna. Medlemskapet kostar £15 årligen och ger förmåner som möjlighet att köpa specialutgåvor, gratis rundturer på destilleriet och rabatter på kläder och whisky.

Missa inte 'slottswhiskyn' när ni besöker Skottland. Dessa finns att köpa på bland annat slotten Stirling Castle och Edinburgh Castle. Det är nämligen specialutgåvor av Springbank som tillverkas exklusivt för slotten.

Vår tredje whisky kommer från Orkneyöarna långt i norr. Vi ser tydligt på kartan den naturliga hamnen Scapa Flow, där tyskarna midsommardagen 1919 sänkte 54 av 74 skepp. Idag är bara ett fåtal av dem kvar.

Under andra världskriget lyckades i oktober 1939 en tysk ubåt slinka in i hamnen och sänka slag-skeppet Royal Oak. Winston Churchill gav då order om stora utfyllnader mellan öarna, The Churchill Barriers, som byggdes av bl.a. italienska krigsfångar.

Highland Park 18 years, art. nr 437, 499:-

Utseende: Guldfärgad.

Doft: Rök, honung.

Smak: Full av smaker, honung, rök, torv, aningen sälta.

Finish: Komplex och balanserad, söt, rökgig med toner av honung och citrus. Torr.

Highland Park Distillery

Islands (Orkney)

Highland Park är inte en Highland whisky även om namnet antyder det. Orsaken till namnet är att det vid staden Kirkwall, där Highland Park tillverkas, finns en höjd med en fin utsikt över de norra öarna. Höjden gick i folkmun under namnet Highland Park. Det var här som Magnus Eunson startade att producera whisky redan 1798. Läget var optimalt om man ville destillera illegalt och hålla god uppsikt efter excisemen (skattmäns). Platsen hade även tillgång till bra vatten och mycket torv. Historier gör gällande att Magnus var en vaktmästare på kyrkan och gömde whiskyn under predikstolen. Men efter närmare granskning är det mer troligt att han var frontmannen för 'the Orkney Mafia'. När Highland Park började tillverkas legalt 1826 var Highland Park redan ett inarbetat namn på whiskyn. I samband med detta tog Robert Borwick över. 1895 sålde han destilleriet vidare till James Grant som lät installera två pannor till, 1898. 1935 köpte Highland Distilleries Co. Ltd destilleriet och det ägs i dag av Edrington Group, och har under de senaste åren vunnit ett flertal prestigefulla utmärkelser för sin whisky.

Vår fjärde och sista whisky denna gång kommer från Speysidedistriktet och därmed har vi färdats Skottland runt.

Longmorn 15 y, art.nr 70400, 453:-

Utseende: Intensiv guldfärg.

Doft: Fruktigt med lite rök

Smak: Fyllig och balanserad. Oljig med en aning sötma. Honung, stor smak med mycket sherry.

Finish: Lång och behaglig sherrysmak med lite olika fruktdofter som framträder efter ett tag.

Longmorn Distillery

Speyside

Destilleriet startade tillverkningen 1895 under ledning av John Duff och två kompanjoner. Longmorn härstammar från gaeliskan Lhanmorgund som betyder "The Place of the holy man". Det syftar på en person som påstås ha levt som missionär i området runt 600-talet. Destilleriet ligger en bit utanför staden Rothes vid floden Lossie några kilometer söder om Elgin och granne med destilleriet Benriach. Destilleriet ägs idag av Pernod Ricard.

Kvällens öl är det flerfaldigt prisade Pilgrim Ale, Jämtlands bryggeri, art. nr 1384, 20:-

Jämtlands Bryggeri 10-års jubilerar

I januari 1996 gjordes de första brygderna på Jämtlands Bryggeri i Pilgrimstad. Det var krögaren och hotellägaren Kjell Andersson som tog initiativet och tillsammans med Carl Lindgren startade bryggeriet 1995. Lindgren var då ägare till en grossistfirma med de distributionskanaler som behövs. Två entusiastiska hembryggare anställdes för att sköta produktionen. Det första ölet hette Jämtlands President och blev inte den succé man hade hoppats på. Den tunga starten gjorde att man letade efter någon med större bryggerierfarenhet och den första maj samma år började engelsmannen David Jones på bryggeriet. Han gjorde några förändringar i bryggprocessen och i viss mån receptet, bland annat höjdes beskan, och förbättrade Presidentölet. En engelsk bryggmästare kan förstås inte låta bli att göra det han är bäst på, att brygga brittiska ales, så lite senare under året gav man ut Pilgrim Ale. Båda dessa produkter har senare vunnit guldmedaljer på Stockholm Beer & Whisky Festival (SBWF), som är en av världens större ölmässor. De första åren gick dock med förlust och Andersson överlät sin del till Lindgren, men under årens gång har fler produkter utvecklats och ekonomin så småningom kommit ikapp. Efter de senaste årens framgångar i diverse öltester och vid öltävlingen på SBWF går bryggeriet med vinst och det är snarare så att man kämpar febrilt för att försöka tillgodose efterfrågan.

Nytt bryggverk

På bryggeriets hemsida anger man årskapaciteten till 350 tusen liter, men genom att brygga två gånger per dag producerade man under förra året imponerande 590 tusen liter. David Jones har svårt att tänka sig något annat bryggeri i den storleken som tillverkar mer. Den kommande installationen av ett nytt bryggverk och flera lagringstankar kommer att möjliggöra 800-900 tusen liter med endast en brygning per dag. Det nya ska installeras under våren 2006 och kommer att underlätta en hel del av bryggarbetet. David poängterar dock att det fortfarande i högsta grad är frågan om hantverksmässigt bryggande.

- Vi kommer aldrig att kompromissa med kvaliteten, lovar David.

Kommande produkter

Idag har JB åtta reguljära produkter, fyra underjästa och fyra överjästa, samt några säsonsöl som varierar från år till år. Alla de ordinarie ölen har fått god uppmärksamhet och fina omdömen, men det öl som fått mest uppmärksamhet är nog julölen. Det brukar alltid ligga i toppen av julölstesterna och har som enda mikrobryggeri kommit in på Systembolagets Top10 mest sålda julöl, vilket visar på det goda rykte bryggeriets produkter har. Eftersom det är många som blir utan Jämtlands Julöl, hoppas David på att det nya bryggverket ska möjliggöra en Top 5-placering i framtiden och att alla som vill ha deras öl ska kunna få tag på det. Ett annat säsonsöl som toppat öltesterna är påskölet. I år kommer det tyvärr inte att finnas tillgängligt på Systembolaget eftersom de kräver en större mängd än bryggeriet kan leverera av just den produkten. Alla ni som gillar Jämtlands Påsköl får därför hålla utkik efter fatölsvarianten som kommer att säljas till restauranger.

- Vi kommer bara att göra en brygd av påskölet med tanke på installationen av den nya utrustningen, säger David men tillägger också:

- ifall inte efterfrågan på fatölen blir väldigt stor förstås...

På den givna frågan om det finns några planer på en "Anniversary Ale" till 10-årsjubileet svarar David att inget är bestämt men att han självklart inte vill vara det enda jubilerande bryggeriet som inte har en jubileumsbuteljering. Något att se fram emot för alla Jämtlandsfans kanske? Om inte annat så finns det planer på en Surströmmingspilsner till kräft- och surströmmingspremiärerna, samt att börja sälja den kraftfulla Baltic Stout, som fick bra mottagande vid SBWF förra året.

Jämtlands Bryggeri Akademi

Bryggeriets säljare, Fredric Ericsson, berättar att den medlemsakademi man startade för ett par år sedan har blivit en succé och att man idag har passerat 600 medlemmar, vilket vida överträffar förväntningarna. Ambitionen är att kunna erbjuda medlemmarna information om bryggeriets aktiviteter och ordna speciella arrangemang, t.ex. vid släpp av nya produkter.

Tre frågor till David

Vad är en bryggmästare med så många utmärkelser mest stolt över?

- Att vi lyckats skapa en hussmak i våra produkter som folk känner igen och uppskattar.

Vad ser du fram emot att göra för öl som du inte provat här tidigare?

- Vi har ju gjort det mesta redan. Fast en god fruktöl med frukt som finns här uppe i Jämtland, svart- eller rödvinbär, skulle vara kul, skrattar David.

Har du rotat dig ordentligt här i Jämtland nu när du och din sambo (Marit Löf som också arbetar på bryggeriet) blivit föräldrar?

- Ja, kanske det, fast jag avskyr vintern. Det är för kallt och somrarna kunde gärna vara varmare också. Fast jag trivs med att bo på landet och det är fantastiskt att kunna få göra precis de öl man själv vill. Det väger nog upp vintrarna. Jag kanske får möjlighet att köpa bryggeriet en dag...

Till sist en repetition av de olika regionerna:

Whiskyregioner i Skottland

Ofta pratar man om att en whisky kommer från en speciell region i Skottland. Dessa är Speyside, Lowlands, Highlands, Cambletown, Islands och Islay. Orsaken till att det finns en uppdelning är att whisky från de olika regionerna uppvisar generella särdrag vad gäller smaken. Anledningar till dessa skillnader i smak är att olika råvaror används, det är olika klimattyper och att man använder olika tillverkningsmetoder.

Speyside

Speyside är Skottlands whiskyhjärta med absolut flest whiskytillverkare. Området har fått sitt namn efter floden Spey som rinner genom området. Veldig många destillerier tar sitt vatten från den floden. Egentligen är Speyside en del av Highlands, men eftersom det är ett väldigt stort område och att stilen på whisky som tillverkas skiljer sig från whiskyregionen Highlands är detta en egen region. En Speyside är ofta en lämplig whisky att bjuda på, om den man bjuder inte är en van whiskydrickare. De är relativt milda, men har ändå mycket smak och karaktär. Elgin är områdets centralpunkt.

Lowlands

Lowlands är som namnet antyder ett platt område utan berg. Det ligger dessutom närmast England. Whiskyn som tillverkas är len, lite spritig och har inte någon speciell sälta, torv eller tung röksmak som många andra whiskysorter har. Lowlandsorterna varierar lite i smak och passar bra före maten.

Highlands

Highlands är det till ytan största området i Skottland. Jämfört med Lowlands har whisky från Highlands mycket varierande smak vilket till stor del beror på att mikroklimatet varierar mycket inom området, de mycket varierande tillverkningsmetoderna samt variationen av råvaror. Whiskyn är som regel kraftig, smakrik och med viss rökighet. Dock inte lika mycket som hos Islands. Ordet glen, som ingår i namnet på många Highlands och Speyside betyder dalgång.

Campbeltown

Campbeltown var en gång i tiden ett blomstrande whiskyområde och staden med samma namn var känd som whiskyns huvudstad. 1886 fanns inte mindre än 21 destillerier i och omkring staden! Numera finns det tre aktiva destillerier kvar, [Springbank](#), [Glenqyle](#) och [Glen Scotia](#). Att Campbeltown fortfarande finns kvar som en egen region beror på dess historia mer än något annat. Whiskyn från Springbank kännetecknas av att destilleriet ligger vid havet och att whiskyn tar upp viss sälta under lagringen. Även en lätt angenäm rökighet och sötma finns i smak och doft. Den filtreras inte vilket gör att smakämnen finns kvar när whiskyn väl buteljeras och framförallt avnjuts. [Mer om Campbeltown >>](#)

Islay

En liten ö på Skottlands västra sida mot Atlantkusten. Härifrån kommer flera kända sorter. Generellt kan man säga att whisky härifrån smakar rök, torv, tång, tjära och sälta. Variationen är dock stor och mildare varianter finns. Islay (uttalas aj-la). En gång i tiden fanns här 23 destillerier nu är det bara sju verksamma kvar ([Laphroaig](#), [Caol Ila](#), [Bruichladdich](#), [Ardbeg](#), [Bowmore](#), [Bunnahabhain](#) och [Lagavulin](#)). Ett nytt helt

nybyggt destilleri håller på att starta sin produktion, [Kilchoman](#).

Islands

Många blandar ihop denna region med ön Islay, men Islands är en egen region som består av öarna Mull, Orkney, Jura, Arran, Shetlands, och Skye. Huruvida Orkney öarna räknas till Islands eller inte diskuteras flitigt där vissa hävdar att den ska tillhöra Highlands istället. Whiskyn härifrån kan liknas med en mildare Islay. På den mycket natursköna ön Skye görs en annan eminent whisky, [Talisker](#). Whisky från Islands uppskattas av den som druckit whisky ett tag. På en av Shetlandsöarna håller [Blackwood Distillery](#) på att starta.